

Sedamstoti rođendan Mlinaraca

FOTO: BERNADETTA BLAŽETIN

8. – 9. stranica

Izvanredna skupšina Hrvatske državne samouprave u Martincima 3. stranica

XIII. Državna kulturna turneja u Erčinu 10. stranica

12. Pranje na Dunavu u Mohaču 15. stranica

Sretna nova školska godina svima!

Dana 1. rujna počinje nova školska godina, koja zahvaljujući povoljnoj epidemiološkoj situaciji u našoj zemlji može započeti u normalnim uvjetima, u školskim učionicama. Većina sudionika obrazovanja (učitelji, učenici i roditelji) želi da se tako nastavi kroz cijelu godinu, jer učenje u stvarnoj učionici nije niti približno jednako s nastavom na daljinu. U školi su u nastavni sat uključene i dječje reakcije, interakcija s učiteljem ili međusobna interakcija učenika, ali i emocije koje izaziva gradivo ili način rada. Online učenje također ima svoje odlike, međutim ono može predstavljati samo dio programa za učenje i može se koristiti kao dopuna nastave u učionici. Kakva je bila kvaliteta prošlogodišnje online nastave još uvijek nije poznato, za svođenje računice mora proći određeno vrijeme. Može se primijetiti da su kod mnogih učenika rezultati bili bolji, ali upitno je stoji li iza ocjena stvarno znanje. Pandemija zasigurno ostavlja posljedice na usvajanje znanja, a i na psihosocijalno stanje djece: naime, škola nije samo obrazovna, već i odgojna institucija za socijalizaciju mladih naraštaja. Manjinske škole su još više na gubitku - u posljednje vrijeme učenje manjinskog jezika u velikoj se mjeri oslanja upravo na manjinske odgojno-obrazovne ustanove. U mnogim mladim obiteljima (iako su hrvatskog podrijetla) više se ne rabi manjinski jezik, u našem slučaju hrvatski, pa polaznici manjinskih škola na tom jeziku mogu komunicirati uglavnom sa svojim učiteljima, profesorima ili odgajateljima. Za vrijeme online nastave ta komunikacija je bila u velikoj mjeri smanjena, a ako se jezik ne rabi on se i gubi. Isto tako za vrijeme online nastave učenici su bili puno manje u doticaju s manjinskom kulturom. Izazov koji se nalazi pred nastavnicima, zaposlenicima u obrazovanju izuzetno je velik. Oporavak će biti sigurno duži, treba nadoknadi propušteno, a u tome će prosvjetni djelatnici doista morati biti uporni. Na žalost, prema najnovijim podacima naslućujemo i četvrti epidemijski val, no nadamo se da će nam on donijeti mnogo blaže mjere nego prije i svi će sudionici obrazovanja moći sudjelovati u nastavi u normalnim uvjetima i radovati se zajedničkom radu u izravnom kontaktu. Sretna nova školska godina svima!

Beta

Glasnikov tjedan

Po dogovoru s talibanima zapadne snage, NATO i SAD, povukle su se iz Afganistana. Nakon dvadeset godina od njihova ulaska u Afganistan i svrgnuća talibana s vlasti. Visoke ograde gradi Litva, Poljska i Grčka. Zemlje EU-a su duboko zabrinute oko pitanja migranata. Kako i koga primiti, kako raspodijeliti priljev migranata koji s granica Turske naliće na Europu? Jer talibani su preuzeli vlast i iznenađujuće brzo ušli Kabul. Mađarska je spremna primiti tek one izbjeglice koji su na listi Ministarstva obrane, osobe koje su bile potpora mađarskoj misiji u Afganistanu. Njih i njihove obitelji će zbrinuti, izjavio je ministar vanjskih poslova i trgovine Mađarske prilikom susreta s hrvatskim ministrom vanjskih i europskih poslova. Ovaj potonji je pak rekao kako će Hrvatska primiti dvadeset Afganistanaca koji su radili u delegaciji Europske unije u Afganistanu te da će se Hrvatska suprotstaviti ilegalnoj migraciji. Povlačenje zapadnih snaga ostavilo je same afganistanske snage i civile, i one koji su podržavali zapadne saveznike. Što ostaje Afganistancima? Da se međusobno dogovore o miru ili da uđu u krvavi građanski rat. Nakon što je Al-Kaida 1998. na čelu s Osamom bin Ladenom izvela bombaške napade na američka veleposlanstva, utičište su joj dali talibani. Al-Kaida je 11. rujna 2001. izvela teroristički napad na New

York i Washington, a SAD su izvršile invaziju na Afganistan i srušile talibanski režim, jer talibanska je vlast odbila izručiti Al-Kaidine vođe. U listopadu 2001. američki su vojnici ušli u Afganistan i uz pomoć antitalibanske alijanse srušili vlast talibana.

U razdoblju od nekoliko godina talibani su se uspješno reorganizirali i podigli pobunu protiv stranih trupa i nove vlade u Kabulu, uspješno proširivši svoj utjecaj na veliki ruralni prostor zemlje. Zapadne snage su bile nemoćne. I tako su još davne 2010. počeli pregovori s talibanima, koji su definirani prije nešto više od godinu dana.

Rusija optužuje Zapad za kaos u Afganistanu i strahuje od njegovog prelijevanja na obližnje zemlje kao što su Tadžikistan, Uzbekistan, Turkmenistan. Vodi razgovore s Kinom. Ruski dužnosnici izjavljuju kako ne žele biti uvučeni u sukob. Rusija je davne 1979. godine izvela invaziju na Afganistan, a u okupaciji koja je trajala do 1989. poginule su tisuće sovjetskih vojnika. Sovjeti su se po-

vukli 1989., otvorivši vrata za građanski rat koji je doveo talibane na vlast 1996. godine, kada su preuzeli Kabul. Bili su na vlasti od 1996. do 2001.

Zamjenik ruskog premijera ovih je dana izjavio kako je Rusija spremna svoje saveznike, Bjelorusiju, Armeniju, Kazahstan, Tadžikistan i Kirgistan koji graniče s Afganistanom opskrbiti oružjem i drugom vojnom opremom. A 26. kolovoza u kabluskoj zračnoj luci bombaš samoubojica usmrtio je stotinjak osoba, od čega 13 američkih vojnika, a preko sto sedamdeset osoba je ranjeno. Odgovornost za krvoproliće preuzela je Islamska država. Američki predsjednik je kazao kako će svi ubijeni biti osvećeni.

Branka Pavić Blažetin

„Po dogovoru s talibanima zapadne snage, NATO i SAD, povukle su se iz Afganistana.“

Čitajte i širite Hrvatski glasnik, tjednik Hrvata u Mađarskoj!

HRVATSKI glasnik

Izvanredna skupština Hrvatske državne samouprave u Martincima

Sukladno odredbama Pravilnika o organizaciji i radu Hrvatske državne samouprave 7. kolovoza 2021. u Hrvatskom kulturnom i sportskom centru „Josip Gujaš Džuretin“ u Martincima održana je izvanredna skupština Hrvatske državne samouprave. Pozivu se odazvalo 18 zastupnika, a skupštini je nazočio i glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozo Solga. Za dnevni red bile su predložene sljedeće točke: 1.) Izvješće o izvršenju odluka kojima je istekao rok, izvješće o odlukama za koje je bio ovlašten predsjednik, predsjedničke odluke za vrijeme trajanja uvedenih sigurnosnih mjera u kriznoj situaciji, 2.) Rebalans proračuna Hrvatske državne samouprave, ureda i institucija za 2021. godinu, 3.) Prihvatanje pravilnika Programa stipendiranja manjinskih pedagoga, 4.) Prijedlog kandidata Hrvatske državne samouprave za članstvo u Savjetu Vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan Republike Hrvatske 5.) Donošenje odluke o dodjeli odličja Hrvatske državne samouprave u povodu „Dana Hrvata“ 2021. godine (na zatvorenoj sjednici).

Izvanredna skupština sazvana je zbog aktualnih pitanja o kojima je trebalo odlučiti do kraja kolovoza, rekao je predsjednik HDS-e Ivan Gugan. Kako zastupnici uglavnom sudjeluju na državnim priredbama, predsjednik je skupštinu odlučio sazvati u Martincima, u sklopu Hrvatskog ljetnog festivala mladih. Nakon pozdravnih riječi predsjednika Ivana Gugana nazočni su minutom šutnje odali počast preminulom članu hrvatske zajednice i nekadašnjem zastupniku HDS-a, ravnatelju pečušskog Hrvatskog školskog centra Miroslava Krleže Gáboru Gyórváriju.

Zatim je utvrđen kvorum, a za ovjerovitelja zapisnika izabrana je Đurđa Sigečan. Materijali za pojedine točke dnevnog reda pretходно su dostavljeni svim zastupnicima, a neki od dokumenata dostupni su i na mrežnoj stranici Hrvatske državne samouprave. Pismeno izvješće o odlukama u proteklom razdoblju za vrijeme izvanrednog stanja, do 31. svibnja 2021, usmeno je dopunio predsjednik Ivan Gugan kako bi se jasno vidjelo što stoji iza određenih odluka. Najvažnije odluke su bile one koje se vezuju uz financiranje HDS-ovih školskih ustanova, kako bi one nesmetano mogle djelovati. Tijekom prošle godine funkcioniranje školskih ustanova iziskivalo je više troškova od raspoloživih sredstava, tako je nastalo 110 milijuna forinti minusa u proračunu HDS-a. Za pokrivanje tog iznosa dobivena je državna potpora od 100 milijuna forinti, a ubuduće, tj. od 2022. godine više neće biti takvih problema: naime, sklopljen je ugovor na pet godina o financiranju školskih ustanova. Drugi problem takve vrste bio je da prošle godine HDS nije dobio financijsku potporu za djelovanje svojih novih ustanova (Kulturni centar Bačkih Hrvata, Hrvatski pedagoški i metodički centar, Hrvatsko kazalište u Pečuhu), od ove godine je i to riješeno: ustanove su ušle u tzv. mehanizam automatizma, što znači da će njihovo djelovanje biti osigurano državnim sredstvima. Prošle godine za funkcioniranje kazališta veliku pomoć je dala Vlada Republike Hrvatske u iznosu od 200 000 kuna (oko 10 mil. forinti), ista potpora je osigurana i za ovu godinu, a obećano je i to da će potpora biti kontinuirana. Hrvatska državna samouprava dobila je razne potpore za razvoj i djelovanje svojih ustanova zahvaljujući Programu za posebnu potporu nacionalnim manjinama (NEMZ-E-21) Ureda predsjednika Vlade, iz kojeg se ostvaruju sljedeći najvažniji projekti: obnova zgrade bivšeg hrvatskog dječjeg vrtića u Pečuhu za Collegium Croaticum (91 213 049 ft), obnova Hrvatskog kluba „August Šenoa“ (44 720 000 ft), proširenje Hrvat-

Predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Gugan pozdravlja nazočne

skog doma u Pečuhu (46 990 000 ft), razvoj sjedišta Hrvatske državne samouprave (71 567 165 ft), dok se o ostalima čitatelji mogu informirati na mrežnoj stranici Hrvatske državne samouprave. U sklopu Programa „Mađarsko selo“ dobivena je potpora od 500 milijuna forinti za II. fazu razvoja Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma Santovo. Predsjednik se nada da će radovi biti gotovi do početka sljedeće školske godine. Za vrijeme izvanrednog stanja raspisani su natječaji za voditelje raznih HDS-ovih ustanova kojima je istekao mandat, a na

temelju natječaja donesene su odluke o imenovanju istih. Ravnatelju Nefitnog d.o.o.-a Croatica mandat je produžen za godinu dana, do mirovine. Izvješće predsjednika prihvaćeno je jednoglasno, bez primjedbi, isto kao i rebalans proračuna Hrvatske državne samouprave, Ureda i institucija za 2021. godinu. Ukupni prihodi s izmjenama iznose 2 897 070,106 forinti, a rashodi 2 897 070,106 forinti. Pravilnik Programa stipendiranja manjinskih pedagoga zastupnici su prihvatili jednoglasno. U sklopu četvrte točke dnevnog reda predsjednik je izvijestio nazočne o mogućnosti kandidiranja člana u Savjet Vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan Republike Hrvatske: naime, mandat dosadašnjih članova je istekao. Hrvatsku nacionalnu manjinu iz Mađarske u Savjetu sada zastupaju Ivan Gugan i dr. Franjo Pajrić. Članovi Savjeta mogu biti oni Hrvati izvan Republike Hrvatske koji zastupaju udruge, organizacije i institucije Hrvata izvan Republike Hrvatske, uvažene osobe u sredini u kojoj žive, koje su angažirane na očuvanju i jačanju hrvatskog identiteta svojih zajednica te unapređenju odnosa s hrvatskom maticom. Na Skupštini je postavljeno pitanje imaju li zastupnici informaciju da će i neke druge hrvatske organizacije kandidirati osobu za člana Savjeta. Prema saznanjima nekih zastupnika i druge će organizacije predložiti članove Savjeta. Glasnogovornik Hrvata u Mađarskoj Jozo Solga skupštini je za člana Savjeta predložio predsjednika Hrvatske državne samouprave Ivana Gugana, koji je u prijašnjem mandatu bio potpredsjednik tog tijela i već ima iskustva u obnašanju te dužnosti. Vijećnici su jednoglasno prihvatili prijedlog, potvrdivši da će Hrvatska državna samouprava za člana Savjeta kandidirati predsjednika HDS-alvana Gugana. O članovima Savjeta odlučit će Vlada Republike Hrvatske. O dodjeli odličja Hrvatske državne samouprave u povodu „Dana Hrvata“ 2021. godine odlučivalo se na zatvorenoj sjednici, na temelju pristiglih prijedloga.

Beta

IV. Međunarodna ljetna škola hrvatskoga jezika i kulture u Krku

Četvrta Međunarodna ljetna škola hrvatskoga jezika i kulture u organizaciji Fakulteta hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, uz potporu Grada Krka i Udruge „Knezovi Krčki Frankopani“ održana je između 26. lipnja i 3. srpnja u gradu Krku. Škola se ostvaruje u sklopu projekta Suradnja s hrvatskim autohtonim zajednicama u dijaspori koji je osmislila prodekanica za međunarodnu suradnju Fakulteta hrvatskih studija prof. dr. sc. Sanja Vulić s ciljem da se ponudi stručna pomoć u učenju i poučavanju hrvatskoga jezika, odnosno u proširivanju znanja iz hrvatske kulture učiteljima iz dijaspore. U ovogodišnjoj Ljetnoj školi sudjelovali su nastavnici i studenti iz Argentine, Njemačke i Mađarske.

Sudionici Ljetne škole s profesoricom Lidijom Bogović

Kako Hrvati u inozemstvu najčešće žive u malim zajednicama, okruženi većinskim stanovništvom trebaju uložiti poseban trud u očuvanje svog jezika i kulture. To jedino uspijevaju hrvatskim odgojem i obrazovanjem i učestalim vezama s maticom. Međunarodna ljetna škola nudi i jedno i drugo: svi polaznici uče od izvrsnih stručnjaka hrvatskoga jezika, škola je organizirana u matici na prekrasnom otoku s mnoštvom tradicija hrvatske pismenosti i kršćanstva, čiji stanovnici primjerno čuvaju svoje hrvatsko naslijeđe. Program Ljetne škole izvrsno su osmislile profesorica dr. Sanja Vulić i njezina suradnica, asistentica profesorica Lidija Bogović, a u koji je bilo uvršteno sve što je bitno za očuvanje hrvatskoga jezika, pa tako i nacionalnog identiteta, od pravopisnih i govornih vježbi do posjećivanja povijesnih spomenika i druženja s mještanima koji čuvaju i njeguju tradicije.

Fakultet hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu 2017. godine potpisao je sporazum o obrazovnoj suradnji s Hrvatskom samoupravom Kerestura i Osnovnom školom „Nikola Zrinski“ iz Kerestura, a 2019. godine s Hrvatskom samoupravom Šeljina i šeljinskom Mađarsko-hrvatskom dvojezičnom osnovnom školom „Géza Kiss“, u sklopu koje studenti obavljaju nastavničku praksu u školskim ustanovama u Mađarskoj, a nastavnici dviju škola mogu sudjelovati u Ljetnoj školi. Zbog pandemije ove godine nastavnička praksa nije održana, ali nakon popuštanja mjera stvorena je mogućnost održavanja Ljetne škole, u koju su se uključili i nastavnici hrvatskog jezika iz Kerestura i Šeljina.

„Ljetna škola otvorena je isključivo za nastavnike i studente hrvatskoga jezika iz dijaspore, a ponekad se iznimno priključi i netko iz dijaspore kako bi usavršio jezik. Prije ove škole postojala je škola koja je bila za strane studente, bez obzira jesu li bili hrvatskoga podrijetla, bilo je bitno da studiraju hrvatski jezik, a onda, kada sam pokrenula projekt, počela je suradnja s hrvatskim autohtonim zajednicama u dijaspori. Zbog tih intenzivnih kontakata s nastavnicima iz dijaspore zaključila sam da bi bilo dobro preusmjeriti školu i tako pomoći ovim nastavnicima u radu. Osobno mislim da je to bila dobra odluka jer nastavnici su

ozbiljni i uvijek odgovorno prate program koji se nudi. Težište je uvijek na jezičnim vježbama. Ove godine je to Lidija Bogović izvrsno pripremila, jer ona već zna koji problemi muče pojedine nastavnike i tome se prilagodila, pa smo predavanja nastojali prilagoditi da budu od koristi nastavnicima“, rekla je voditeljica Ljetne škole profesorica dr. Sanja Vulić.

Tijekom Ljetne škole osim jezičnih vježbi polaznici su mogli pratiti zanimljiva predavanja dr. Sanje Vulić o najstarijim hungarizmima u hrvatskome jeziku, više lektorice dr. Suzane Glavaš o iskustvu predavanja hrvatskoga jezika na Sveučilištu u Napulju, dr. sc. Antonie Ordulj o ovladavanju leksičkih jedinica u hrvatskom kao inom jeziku, te Lidije Bogović o tvorbi riječi u hrvatskome jeziku. Na kraju predavanja povela se rasprava o problemima koje muče učitelje, profesore u dijaspori, prvenstveno o tomu kako najbolje doprinijeti očuvanju hrvatskoga jezika u tzv. stranim sredinama. Uz klasična predavanja ponuđena je i terenska nastava na kojoj su sudionici upoznali prekrasne detalje povijesti i tradicije otoka Krka. Predsjednik Udruge „Knezovi Krčki Frankopani“ Petar Kopanica poveo je malu družinu po hrvatskoj krčkoj „camino“ ruti. Polaznici Škole imali su priliku sudjelovati na svetoj misi u crkvi sv. Marije Magdalene u Portu, te na Kanajtu kraj Punta na ostacima ranokršćanske crkvice sv. Petra upoznati etno-kuću obitelji Bogović u Bogovićima i povijest toša (mlina za masline), uživati u srdačnom gostoprimstvu te kušati fine domaće proizvode. Autorica knjige „U cipelicama od porculana“ Ana Kominka predstavila je svoju knjigu u prekrasnom prirodnom ambijentu uvale Čavlenu, pripremila tradicionalne domaće proizvode, izvrstan kruh s pršutom i maslinama, fritule i presnac. Nije izostala ni plovidba brodićem uz obale otoka Krka od Punta do Stare Baške, a ni kupanje u Uvali sv. Jurja.

„Zahvalna sam organizatorima na vrlo zanimljivim i korisnim predavanjima i programima. Atmosfera na predavanjima i na terenskoj nastavi uvijek je bila opuštana, ali to ne znači da nismo učili. Na svakom koraku se čula neka nova informacija o Hrvatskoj, učili smo nove izraze, pravilno izgovaranje naglasaka riječi, upoznali smo vrlo dobre ljude s otoka, a bilo je poučno i to kada smo sa sudionicima raspravljali o iskustvima poučavanja hrvatskoga jezika. Uz sve to treba dodati da smo svaki dan mogli uživati u beskrajnoj ljepoti Jadranskoga mora, što je dodatna motivacija za sudjelovanje na takvom usavršavanju“, sažela je svoje doživljaje učiteljica osnovne škole iz Kerestura Biserka Kis. Međunarodna ljetna škola za sudionike iz godine u godinu sabire mnoge vrijednosti hrvatskoga duha u jednu „košaricu“ iz koje sudionici mogu crpiti snagu za očuvanje hrvatskog jezika i svih drugih hrvatskih vrijednosti kroz cijelu godinu. Škola koja iz godine u godinu doista predstavlja veliku pomoć nastavnicima hrvatskoga jezika u dijaspori organizirana je zahvaljujući podršci Fakulteta hrvatskih studija i materijalnoj potpori Središnjega državnoga ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Ministarstva znanosti i obrazovanja RH, te mnogih dobrih ljudi s otoka Krka. *Beta*

U pohode Majci Božjoj Bistričkoj

U organizaciji Hrvatske samouprave Baranjske županije i Hrvatske referature Pečuške biskupije 19. srpnja hodočastilo se u hrvatsko nacionalno svetište Mariju Bisticu. Jednodnevno hodočašće okupilo je stotinjak hodočasnika, a predvodili su ga voditelj Hrvatske referature pri Pečuškoj biskupiji Agustin Darnai i župnik Gabrijel Barić. Naime, ovo hodočašće je dio godišnjeg plana rada Referature od prije dvije godine. Hodočasnici su krenuli na put u ranim jutarnjim satima kako bi dolaskom nazočili svetoj misi u crkvi svetišta koju su služili velečasni Darnai i Barić, a pjevali naši pjevači, te potom molitvom obišli postaje križnoga puta. Troškove putovanja (dva autobusa) snosila je Hrvatska samouprava Baranjske županije, a jednim dijelom i Hrvatska samouprava Pogana. Na hodočašću su sudjelovali vjernici iz Pečuha, Harkanja, Katolja, Olasa, Pogana, Kulinja, Semelja, Salante, Udvara, Kozara i drugih naselja županije, rekao nam je u ime organizatora predsjednik Hrvatske samouprave Baranjske županije Mišo Šarošac.

Foto: ORGANIZATORI

„Majko Božja Bistrička, ti si u svojoj Majčinoj dobroti odabrala u našem Hrvatskom Zagorju mjesto koje se po tebi zove Marija Bistrica. Tu se časti tvoj čudotvorni lik. Tu je tvoje svetište u kojem svoju djecu obasipaš svojim milostima. Tu liječiš duhovne i tjelesne rane zemaljskih patnika i ispunjaš želje onih koji se pozdano k tebi utječu. Ti poznaješ sve moje duševne i tjelesne potrebe. K tebi kao Božjoj i svojoj Majci, odlučih doći, da ti otvorim svoje srce i izrazim svoje želje. Ti me, Isusova i moja Majko, koja u svojoj dobroti nikada nikoga nisi od sebe odbila, milostivo saslušaj i usliši. Amen.“

Mjeseca srpnja slavi se svetkovina Majke Božje Bistričke. Kasnogotički drveni kip Bistričke Bogorodice rad je nepoznatog pučkog majstora, a potječe s kraja 15. stoljeća. Kip Majke Božje Bistričke pripada nizu tzv. crnih Madona, koje su se kao slike ili statue izrađivale u crnoj verziji između 12. i 15. stoljeća. U tijeku je obnova Svetišta nakon požara i potresa koji su ostavili svoj trag 2020. godine, u što su se mogli uvjeriti i hodočasnici. *BPB*

MARIJA BISTRICA OD PRVOG SPOMENA DO DANAS

Marija Bistrica smještena je svega četrdesetak kilometara sjeverno od hrvatskoga glavnog grada Zagreba, među razigranim bregovima i brežuljcima. U njoj je prošteništa Majke Božje Bistričke. To veliko, važno, poznato i veoma posjećeno Gospino svetište među Hrvatima na uzvišici se doimlje kao grad. Kroz krasna vrata renesansne kule ulazi se u dvorište, pred visoki toranj na pročelju... Mjesto Bistrica dobilo je ime po potoku koji protječe kroz mjesto, a spominje se prvi put

1209. godine u povelji kojom hrvatskougarski kralj Andrija II. (1235.) vraća županu Vratislavu njegove zaplijenjene posjede, a među njima i Bisticu. Bistrička se župa, međutim, spominje prvi put god. 1334. Župna crkva bila je tada posvećena sv. Petru i Pavlu. Otkada je 1731. godine biskup Juraj Branjug (1723.-1748.) posvetio novouređenu crkvu Snježnoj Gospi, svetište se i mjesto zove Marija Bistrica. Kip Bistričke Gospe potječe iz 15. stoljeća i bio je u crkvi na Vinskom Vrh. Oko god. 1545. Gospin kip je zbog opasnosti od Turaka prenesen u župnu crkvu u Bistrici, a god. 1650. zazidan u jedan prozor. Godine 1684. nastojanjem zagrebačkog biskupa Martina Borkovića kip je pronađen i postavljen na časno mjesto. Otada počinju velika hodočašća. Godine 1715. Hrvatski sabor daruje glavni oltar na čast Bistričkoj Gospi. Papa Benedikt XIV. (1750.-1758.) podijelio je oprost hodočasniciima koji se ispovijede i pričeste. Godine 1880., uoči Velike Gospe, požar je ošteti čitavu crkvu, ali je glavni oltar s kipom Majke Božje Bistričke ostao posve neoštećen. Arhitekt Herman Bolle crkvu je obnovio i proširio te je izgradio cintor oko Svetišta. Godine 1923. papa Pio XI. proglasio je crkvu Majke Božje Bistričke bazilikom minor. Godine 1935. zagrebački nadbiskup dr. Antun Bauer okrunio je čudotvorni kip Marijin i Malog Isusa zlatnim krunama i proglasio Majku Božju kraljicom Hrvata. Govornik krunidbenog dana bio je nadbiskup koadjutor dr. Alojzije Stepinac. Biskupska konferencija proglasila je 1971. bistričko svetište Nacionalnim prošteništem čitavoga hrvatskog naroda.

Izvor: <https://www.svetiste-mbb.hr/>

Četvrti put zaredom, drugi put u Dušniku

Kamp hrvatskog jezika i narodnog plesa u Dušniku

U organizaciji KUD-a „Biser“, uz financijsku potporu Fonda „Gábor Bethlen“ te Hrvatske samouprave i Mjesne samouprave Dušnoka u Dušniku je od 31. srpnja do 4. kolovoza održan Kamp hrvatskog jezika i narodnog plesa.

Nakon što se dvije godine održavao u baranjskom Orfúu, tradicionalni je kamp zbog sigurnosnih mjera uvedenih uslijed pandemije koronavirusa po drugi put organiziran u Dušniku. Kamp se već četvrtu godinu zaredom održava pod geslom „Mi plešemo cijeli dan i noć“. Tridesetak djece, uglavnom iz mjesta, ali i drugih naselja po drugi put okupilo se na idealnoj lokaciji, u Vodenom turističkom centru na obali kanala Voša i u Domu za hodočasnike, gdje su smješteni sudionici.

Tijekom pet dana svakodnevno su se održavala zanimanja iz hrvatskog jezika i narodnog plesa, a bilo je i drugih zanimljivih sadržaja, primjerice omiljenog kupanja na bazenu ili vožnje čamcem kanalom.

Većinom su to djeca koja tijekom školske godine sudjeluju u nastavi hrvatskog plesa, ali prijavila su se i djeca onih roditelja podrijetlom iz Dušnoka koji više ne žive u mjestu. „Posebno raduje da dušnočka i druga djeca zajedno njeguju našu rackohrvatsku baštinu“, istaknula je učiteljica hrvatskog jezika i voditeljica kampa Eszter Baričević Tamaskó, koja živi u Zagrebu i predaje

Uz jezero

na Sveučilištu u Rijeci. Dok su lanjsku tema predstavljale boje, ove su godine to bile životinje. Zbog velikog broja početnika učile su se ponajviše pjesmice i igrice o životinjama. Svake večeri bilo je i raznih zanimljivosti i igara koje su se izvodile na mjesnim ulicama. Među sudionicima bila su i djeca plesne skupine „Biser“, koju vodi zastupnica Hrvatske samouprave Éva Hodován Tamaskó, koja je ujedno i glavna organizatorica kampa. U rad s djecom ponovno su se uključili i mladi članovi dušnočkog

Svi zajedno

U igri

KUD-a, od koji su neki prije tri godine i sami bili sudionici dječjeg kampa. Pored plesnih zanimanja i raznih obrtničkih radionica bilo je i kupanja u toplicama u Dávodu. Iznimno velik doživljaj za djecu bio je i posjet nogometnom susretu Dušnoka i momčadi veterana Ferencvárosa, gdje su mogli zajedno navijati.

Posljednjeg dana, u srijedu 4. kolovoza, nakon prijednevnih priprema u predvečernjim satima u mjesnom Kulturnom domu priređen je završni program u okviru kojeg su sudionici svojim roditeljima, poznanicima i mještanima prikazali dio onoga što su naučili tijekom petodnevnog kampa. Zahvaljujući brojnim donatorima djeca su i ove godine dobila vrijedne poklone. Kamp hrvatskog jezika i plesa ostvaren je podrškom navedenih te brojnih drugih ustanova i pojedinaca.

S.B.

Narodnosni i gastronomski dan u Olasu

U zajedničkoj organizaciji dviju olaskih narodnosnih samouprava, mjesne Hrvatske i Njemačke samouprave, u Olasu je 17. srpnja održan Narodnosni i gastronomski dan. Okupilo se veselo društvo iz Olasa i obližnjih njemačkih i hrvatskih naselja, točnije naselja u kojima djeluju manjinske samouprave Hrvata ili Nijemaca.

Ženski pjevački zbor August Šenoa

Nisu ih mogli preplašiti ni velika sparina ni tamno nebo pa ni pljusak koji se sručio u ranim poslijepodnevnim satima. Program dana se odvijao na prostoru olaske Osnovne škole na otvorenom i pod velikim šatorom. Prekrasno ukrašeni paviljoni s izložnim brojnim predmetima materijalne kulture, uz kotliće u kojima se kuhalo izvrsno jelo. Sve to uz bogati kulturni program izvođača na pozornici pred prepunim šatorom i plesanicu, zajedničku večeru i druženje. Od ranih sati nudili su se brojni sadržaji, za svakoga se našlo ponešto. Zadovoljna je bila i predsjednica Hrvatske samouprave Olasa Anna Rozinger, koja je rekla kako je ovaj put zajednička organizacija bila pun pogodak.

Došli su i prijatelji iz Gajića, predstavnici Udruge vinara i vinarogadara „Martinovo brdo“, na čelu s neumornom Janjom Čeliković i Stjepanom Balatincem. Donijeli su kulena, vina i brojne suvenire šokačkih Hrvata gajičkog kraja. Hrvatske samouprave Kozara i Surdukinja prekrasno su uredile svoj paviljon, a i jelo je mirisalo nadaleko. Žene iz Kozara na čelu s predsjednicom Hrvatske samouprave Anom Crnković Andres uz pomoć muževa zavidno su okitile svoj paviljon, njihova sarma je, bar za mene, bila bez premca, kao i pita od jabuka. Perkelt predsjednika Hrvatske samouprave Surdukinja Miše Ferkova je nadaleko miri-

Kozarkinje

sao. I Hrvatska samouprava Olasa ponudila je svoje specijalitete od langoša pa sve do graha u „čupu“, a Njemačka samouprava Olasa ukusne i tople krafnice ili „kolačiće“. Njemačka samouprava Hásságya izložila je prekrasne nošnje i nudila ukusne zalogaje. Njemačka samouprava Birjana ponudila je pak grill kobasice.

U sklopu kulturnog programa nastupili su učenici plesne skupine njemačke narodnosne škole iz Olasa i sastav „Snapsz Kapelle“, Ženski pjevački zbor August Šenoa i Hrvatska plesna skupina iz Birjana, dok je plesanicu svirao Orkestar Vizin. Među nazočnima su domaćini mogli pozdraviti i konzula Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu Nevena Marčića. Uslijedila je zajednička večera i druženje, unatoč laganoj kišici koja ovaj dan nije mogla preplašiti sudionike.

Branka Pavić Blažetin

Brojna publika

Prijatelji iz Gajića

Sedamstoti rođendan Mlinaraca

Naselje Mlinarci (Mlinarec, Minarce) dobilo je ime po mlinovima koji su u blizini radili na rijeci Muri. Da su Mlinarci postojali i prije 700 godina svjedoči jedan krivotvoreni spis iz 1321. godine, u kojem se po prvi put spominje pod imenom Molnary. Mlinarčani su 700. obljetnicu obilježili u sklopu programa Dana sela, organizirajući kvalitetne programe za sve naraštaje: postavljena je izložba o povijesti sela, predstavile su se povijesne postrojbe u punoj opremi, organiziran je rafting na Muri, prezentirana su tradicionalna jela, a ponuđen je i šareni program kulturnih grupa s obje strane Mure. Načelnik János Kósa u povodu obljetnice naglasio je važnost poznavanja prošlosti na koju se treba nadograditi budućnost. Na „rođendanu“ mještanima je čestitao državni tajnik i ministarski povjerenik Péter Cseresnyés, pozvavši ih da i dalje čuvaju tradicije svoga kraja. Priredbi su nazočili počasni konzul R. Hrvatske u Velikoj Kaniži dr Atila Kos i predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Gugan.

Uzvanici poslije svečanosti pred spomenikom palim borcima

Da Mlinarci postoje i nakon 700 godina zasigurno je zasluga mnogih naraštaja koji su ustrajno, marljivo i s mnogo znoja, zajedničkim naporima uspjeli očuvati svoje selo i onda kada mu je prijetila opasnost. Takvo zajedništvo očitivalo se i u organizaciji obilježavanja 700. obljetnice. Načelnik Mlinaraca János Kósa sa svojim je suradnicima još prošle godine započeo istraživati povijest sela, kako bi se prošlost Mlinaraca mogla predstaviti kroz razna razdoblja. U taj rad uključili su se mnogi, obradivši razne teme iz čega je nastala izložba „Povijest i materijalna kultura Mlinaraca od prvog pismenog dokumenta do danas“.

Proslava obilježavanja 700. obljetnice započela je svetom misom u crkvi Kraljice sv. Krunice koja je sagrađena nakon druš-

tvenopolitičkih promjena i posvećena 1990. godine. Crkva je i danas ponos zajedništva Mlinarčana, koji su brojnim donacijama i dobrovoljnim radom doprinijeli da selo dobije crkvu sa župnim dvorom, koja osim što služi bogoslužju ukrašava i samo naselje. Svečanu svetu misu predvodio je mjesni župnik István Marton, nakon koje je uslijedio svečani program pred spomenikom žrtvama svjetskih ratova, uz nastup povijesnih postrojbi, kaniških viteza Györgya Thúryja, Zrinskih kadeta iz Kerestura te viteza i carskih husara iz Fonyóda, čime su prizvana razna povijesna razdoblja. Selo je zbog svog pograničnog položaja često trpjelo od neprijateljskih napada, a imalo je ulogu i u obrani od Turaka. U vrijeme turskih napada zapadno od Kaniže po-

stojao je obrambeni lanac, sustav tzv. džepnih utvrda, od kojih se jedna nalazila u Mlinarcima, no u burnim vremenima turskih napada i ona je spaljena, slično drugima. Govori se da je u maloj mlinarčkoj utvrdi boravio i Nikola Zrinski Čakovčki. Predstavnici Mjesne samouprave Mlinaraca, Hrvatske samouprave te drugih organizacija položili su vijence na spomenik palim borcima i odali počast žrtvama. Nakon toga u Domu kulture uslijedilo je otvaranje izložbe o povijesti sela od prvog pismenog spomena do danas. Posjetitelji su se pomoću dokumenata i fotografija izloženih na panoima mogli u mislima vratiti u prošla vremena u kojima je pomurska hrvatska tradicija, slično međimurskoj, bila još izraženija. Sastavljeni su i tematski panoi posvećeni kulturnom životu, školstvu te fotografskom prikazu razvoja naselja. Prema riječima Marije Cziczeli Cseke selo se počelo razvijati tijekom šezdesetih godina, kada su se masovno gradile obiteljske kuće; naime, u selu je radila ciglana, a druga faza snažnijeg razvoja uočljiva je nakon

Trenutak za pjesmu

Pelal sem se...

**Pelal sem se pelal kre Legradske žume
zbogom mi ostani ti lepo Mlinarce.
Ti lepo Mlinarce vu lepoj ravnici,
bar mi, dragi golob, listeka (j)otpiši.**

**Išel sem si išel v šumicu zelenu,
tam sam si ja našel ružicu mo milu.
Ona je se k meni lepo previjala
od svojega srca, kaj najlepše znala.**

Pjevač:

*Vinci Salaj, rođen 1901. u Mlinarcima
Iz knjige Vinka Žganca Pučke popijevke
Hrvata iz okolice Velike Kaniže*

Ženski pjevački zbor, najaktivnija mjesna kulturna skupina

Načelnik János Kósa predaje priznanja

Na proslavi su nazočili i potomci počasnih građana sela

društenopolitičkih promjena. Tada je izgrađena cjelokupna infrastruktura i crkva, te obnovljena školska zgrada u kojoj je neko vrijeme djelovala strukovna i srednja škola, koja je prestala s radom. Danas u naselju djeluje samo dječji vrtić za djecu iz Pustare i Mlinaraca. Između Mlinaraca i Kotoribe, preko Mure, sve do 1949. prometovala je skela, a želja za riječnom plovidbom postoji i danas. Načelnik János Kósa naglasio je kako želi da naselje bude ugodno mjesto za sve žitelje, a posjetitelji u njemu pronađu ljepote ovoga kraja.

„Mlinarci raspolažu izvrsnim prirodnim potencijalima i brojnim dosada neiskorištenim vrijednostima, ali zajedničkim snagama i dobrom promocijom možemo privući goste u naš kraj. Mislim da su naše bogatstvo rijeka Mura i njezina obala, koja je još netaknuta. Naša samouprava očistila je dio obale kako bi joj se moglo lakše pričiti. Otada češće vidamo šetače i bicikliste. Jedan ovdašnji gospodarstvenik nudi usluge raftinga, na čemu se mogu razvijati i druge turističke grane. Školsko dvorište nudi razne mogućnosti za aktivan odmor, a školsku zgradu upravo preuređujemo kako bi mogla ponuditi određenu razinu smještaja. Uza sve to moramo osmisliti i programe za privlačenje posjetitelja. Želimo urediti i jednu staru kuću koja bi služila

Za rođendan je izrađena i torta

la kao zavičajna kuća, a sanjam i o izgradnji mlina (vodenice), poput onih koji su postojali na Muri, jer ipak živimo u naselju koje je prozvano po mlinovima“, rekao je načelnik na mađarskom jeziku, pridodavši kao je i on hrvatskog podrijetla, ali je za vrijeme života u Engleskoj zaboravio hrvatski jezik, no svakako će se potruditi da ga ponovno nauči, jer očuvanje hrvatskog nasljeđa, kako je rekao, predstavlja dužnost svih pripadnika hrvatske manjine, a osim toga hrvatska je kultura vrlo bogata i raznolika.

O očuvanju tradicija i običaja brinu i članice Ženskog pjevačkog zbora, koje osim njegovanja glazbene kulture često priređuju predstavljanja starih običaja za

djecu, npr. izrade pisanica, krunjenja kukuruza i drugog, a čuvaju i tradicionalne hrvatske recepte, koje predstavljaju na raznim priredbama, pa tako ovaj put i na Danu sela. Posjetitelji su na toj priredbi mogli kušati žličanke, dedele, gibanicu i mazanicu, kojoj poslati je bio posvećen i festival. Čelništvo sela želi obnoviti Festival mazanice, jer je i to dio tradicije Mlinaraca. Prilikom obilježavanja sedamstote obljetnice žitelji Mlinaraca pokazali su da i nakon sedamsto godina postoji zajedništvo, te se još uvijek čuvaju tradicije koje su im ostavili preci. Predviđeni su i drugi programi vezani uz obljetnicu, u jesenskom razdoblju održat će se predavanja o lokalnoj povijesti te nastaviti sakupljački rad kako bi se iz građe uredila stalna izložba o povijesti naselja. Na proslavi obljetnice dodijeljena su i priznanja, ovaj put liječniku opće prakse dr. Attili Berkesu i asistentici Évi Glogovecz, koji su za vrijeme pandemije predano radili kako bi zaštitili mjesno stanovništvo. Proslava obljetnice završila je koncertima i nastupom raznih izvođača, a hrvatski program izveli su mališani mjesnog vrtića, Ženski pjevački zbor Mlinaraca, Ženski pjevački zbor Fićehaza, Pjevački zbor „Biseri Pustare“ iz Pustare i Tamburaški sastav „Stoboš“ iz Velike Kaniže.

Beta

Nastup mališana dječjeg vrtića

Bogatstvo...

„Svati“ u Mlinarcima

XIII. Državna kulturna turneja u Erčinu

U Erčinu je 14. kolovoza u sklopu proslave blagdana Velike Gospe i proštenja upriličena XIII. Državna kulturna turneja, koju su organizirali Hrvatska državna samouprava i Kulturno-prosvjetni centar i odmaralište Hrvata u Mađarskoj. Nakon nastupa domaće plesne skupine „Zorica” po prvi put su se u mjesnom Domu kulture zaorile predivne podravske pjesme i melodije, pri čemu se publika mogla diviti vrtlogu kola u izvedbi Kulturno-umjetničkog društva „Podravina” iz Barča u pratnji Orkestra „Vizin”. Priredba je pored mještana okupila goste iz Andzabega, Budimpešte i Tukulje. Turneja je financirana sredstvima Fonda „Gábor Bethlen”, u sklopu projekta referentne oznake NUKL-KP-1-2021/1-001160.

Plesna skupina „Zorica”

Predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Gugan u svom prigodnom govoru istaknuo je važnost Državne kulturne turneje, naglasivši da je cilj HDS-a povezati Hrvate u Mađarskoj, koji njeguju raznovrsnu kulturu, običaje i folklornu baštinu. O misnom slavlju je pak predsjednik Gugan izjavio da je „simbolično”, jer su se na njemu okupili vjernici Raci, Bunjevci i Podravci, a služio je Gradišćanac i tako se jedan dio etničkih skupina Hrvata u Mađarskoj molio zajedno. Gradonačelnik Tamás Szabó u svom obraćanju naglasio je koliko je ponosan da u gradu postoji zajednica koja na sve višoj razini njeguje običaje i kulturu koju je naslijedila od svojih predaka. Kulturni program sa splotom dalmatinskih plesova otvorili su domaćini, plesna skupina „Zorica”. U sedamminutnoj koreografiji predstavljeni su splitski građanski plesovi i veseli, razigrani ples s otoka Korčule. Zapravo, dio je to osamnaestominutne koreografije koju je na scenu postavio i s grupom uvježbao član skupine Marko Szili. Kako nam je izjavio, „Zorica” često nastupa na raznim festivalima u Hrvatskoj, a kako

Po rotacijskom načelu, s ciljem međusobnog upoznavanja običaja, kulture i folklornog blaga u naseljima u kojima živi hrvatska manjina svake se godine naizmjenično predstavljaju hrvatska kulturna društva pojedinih regija. Državna kulturna turneja trebala se ostvariti lani, ali je zbog pandemije koronavirusa odgođena za ovu godinu. Na veliku radost erčinskih rackih Hrvata ovaj put izbor je pao na njih. Naime, grad Budimpešta bio je domaćin 10. lipnja 2017. godine, kada su u predvoju HOŠIG-a nastupili petrovoselsko Hrvatsko kulturno društvo „Gradišće” i budimpeštanska Hrvatska izvorna folklorna skupina (vidi HG 28, 2017.).

KUD „Podravina” i Orkestar „Vizin”

Klupko veselog kola

bi spojili ugodno i korisno od domaćih društava uče i nove plesne koreografije. Tako je nastao i taj splet dalmatinskih plesova, čija je važnost u tome što je skupina među prvima u okolici Budimpešte na scenu postavila koreografije iz tog kraja. O ljepoti, ljubavi i privrženosti svom zavičaju svjedočile su pjesme KUD-a „Podravina” iz Barča, kojima su članovi otvorili svoj debitantski nastup u Erčinu. Uslijedila su kola, koreografije „Kolovođa” i „Podravsko kolo”, koje je na scenu postavila Vesna Velin. Izvedbu pjesama i plesova pratio je Orkestar „Vizin”. Na kraju izvedbe u vrtlog kola uključena je i publika. Turneja je nastavljena objedom, druženjem i veselim plesovima. Uzvratni nastup „Zorice” najavljen je za mjesec listopada.

Kristina Goher

19. Hrvatski kulturni festival va Bika

Kad je utemeljen Hrvatski jačkarni zbor Danica va gradu Bika, s tim paralelno se je po prvi put organizirao i Hrvatski kulturni festival, zahvaljujući mjesnoj Hrvatskoj samoupravi. A tomu će kljetu biti jur okrugli, dva-deseti jubilej. Iako je Hrvatov u ovom varošu jako malo, na ov hrvatski svetak simo „hodočastu” ljubitelji hrvatske glazbe, simpatizeri Hrvatov i njeve vridnosti, iz cijele okolice.

Zadnje julijske subote po starom scenariju se je odvijao program. Na svetu mašu u bližnju crkvi od Kulturnoga doma, sa zastavama u povorci, išli su hrvatski vjernici. László Dömötör prisički farnik je celebrirao mašu, dokle su se za muzički okvir skrbile židanska kantoriga Žužana Horvat i jačkarice zbora Peruška Marija. U svojoj prodiki je duhovnik spomenuo da smo mi svi hodočasnici jer koracamo s poteškoćama, brigama u našem žitku, prema vjekovječnoj Domovini. I prosio je ufanje i pomoć da nas Gospodin sprohadja na našem putu i podili nam kruh, nebesku manu. Od crkve do dvora Kulturnoga doma zopet u mimohodu su prošli sudionici 19. Hrvatskoga kulturnoga festivala. U ime domaće Hrvatske samouprave, predsjednica Žita Popović je dvojezično pozdravila izvodjače, goste i brojnu publiku. Zahvalila je novčanu pomoć Hrvatskoj samoupravi Željezne županije, Gradskoj samoupravi grada Bika i Kulturnom športskom centru ki svako ljeto nudjaju potporu pri uredjenju ove centralne hrvatske priredbe varoša. Ferenc Marton, dopredsjednik Željeznožupanijske skupščine u svojem svečanom govoru naglasio je da je važna aktivnost Hrvatov ne samo u našoj županiji, nego i u cijelom orsagu, jer skupna prošlost, skupni jerb obavezuje Hrvate kot i Ugre za prikdavanje jezika, svisti i običaja slijedećim generacijam. Rajmund Filipović, dopredsjednik Hrvatske samouprave Željezne županije je izjavio da ov Hrvatski kulturni festival je jedna od tradicionalnih hrvatskih najvažnijih ljetnih priredab u dotičnoj županiji, na kojoj je i on sam čudakrat nastupao kot muzikant i jačkar. Kako je rekao, županijskoj Hrvatskoj samoupravi cilj

Domaći jačkarni zbor Danica kljetu svečuje 20. obljetnicu utemeljenja

Časni gosti na pozornici

HKD Gradišće i gradišćanski tanac

Dio publike

je podupirati sve hrvatske dogodjaje jer ovako će ostati jaka, aktivna i složna hrvatska zajednica na ovom području. Gradonačelnik Bika, dr. Sándor Németh, rekao je da rado pomažu svako ljeto mjesnoj Hrvatskoj samoupravi i zaželjio je svim dobru zabavu, otvarajući tako 19. Hrvatski kulturni dan. U svečanom programu nastupali su domaći jačkari zbora Danica, pod peljanjem i muzičke pratnje na harmaniji Janoša Viraga, Jačkarni zbor Ljubičica iz Petrovoga Sela s dirigenticom Jolankom Kocsis, HKD Gradišće i njevi tamburaši s voditeljem Petrom Škrapićem. Na kraju bogatoga folklornoga spektakla orijaška pozornica se je napunila sa svimi izvodjači i iz sto gut se je zaglušala pjesma „Ja sam prisički mladić”. Večera iz prisičkoga restorana Ciglenica šmekala je svim nazočnim, a potom s koncertom Koprive i balom Pinka-banda osiguran je zvanaredni štimung, uprav tako, kot i u prethodni ljeti svenek.

Tiho

Dan sela i Hrvatski dan u Tomašinu

U organizaciji Mjesne samouprave Tomašina i Hrvatske samouprave Tomašina, 10. srpnja održan je Dan sela i Hrvatski dan. U ovom prekrasnom naselju na samoj obali Drave, smještenom u slijepoj ulici ukupno živi četrstotinjak stanovnika od čega su njih 130 stanovnici tomašinskog socijalnog doma u održavanju Šomođske županije.

Tomašín je dio Nacionalnog parka Dunav-Drava, koji ima u naselju i svoju „šumsku školu“, koju godišnje posjećuje veliki broj djece. Pristanište je izgrađeno 2000. godine za sve one koji se čamcima upute do Barča i Drávaszabolcsa, a ljubitelja vodenih sportova sve je više. Kroz selo prolazi i biciklistička ruta „Tri rijeke“, od Barča preko Tomašina do Starina.

Ako vas put nanese u Tomašín ostat ćete začarani okolišem. Izvori govore kako je naselje od početka osamnaestog stoljeća do 1945. godine bilo posjed vlastelinske obitelji Tassy. Sredinom devetnaestog stoljeća Tomašín je mađarsko selo, u kojem živi 170 katoličkih i 20 reformatskih obitelji. Selo ima kapelicu sagrađenu 1889. godine, prekrasan kip svetog Ivana Nepomuka. Bilo

FOTO: FACEBOOK DR. ADRIEN SZAJCZ

Predsjednica Hrvatske samouprave Tomašina Dragica Silović Sabacz i parlamentarni zastupnik László Szászfalvi

Blagoslov novog križa

je to nekada selo ribara, ali vrijeme nakon Drugog svjetskog rata je rijeku odvojilo žičanom ogradom od njegovih stanovnika, tek su divlje životinje i ptice mogle do obale.

Ovogodišnji Dan sela i Hrvatski dan nudio je niz sadržaja za djecu: zračni dvorac, vrtuljak, ljuljačke... Osam ekipa iz obližnjih naselja ogledalo se u malom nogometu, a u hrvatskom programu nazočne je zabavljao pjevač iz Lukovišća József Orsós, reklamam je predsjednica Hrvatske samouprave Tomašina Dragica

I biciklisti zastanu da se pomole

Silović Sabacz. Uz nju zastupnici su i Tibor Gorjanac te Silvija Silović Hamarics.

Načelnik sela József Sabacz pozdravio je u selu parlamentarnog zastupnika Lászlóa Szászfalvija i potpredsjednika Skupštine Šomođske županije Adriána Sajcza. Nastupili su Rock kazalište iz Kapošvara, Jenny Vida i Zsófia Katz, a zabavu je osigurao sastav József Lina, Attila Fejsze i Bálint Hamzai.

Najsvečaniji trenutak dana bio je blagoslov novog križa krajputaša kojeg je postavila Hrvatska samouprava Tomašina. Križ je posvetio župnik Tomašina Károly Keczelyi. Sjedište župe, koja je dio Pečuške biskupije je u Kétútfaluu. Na križu je natpis na mađarskom jeziku: „Állította a Drávatamási Horvát Önkormányzat, Minden itt átutazót áldjon meg az Isten, 2021. (Podigla Hrvatska

Vrtuljak pun djece

samouprava Tomašina, sve one koji ovuda putuju neka Bog blagoslovi 2021.). Križ je podignut uz potporu Fonda „Gábor Bethlen“ u iznosu od 650 000 ft., a nalazi se na početku tomašinskog biciklističkog puta koji od Barča dolazi do Tomašina i ide dalje.

Priredba je ostvorena potporom Hrvatske samouprave Šomođske županije i Hrvatske samouprave Tomašina.

Branka Pavić Blažetin

Mala stranica

Uz vjeru, prirodu i igru u 28. katoličanskom kampu „Peruška Beach” u Hrvatskom Židanu

Prvi dan augustuša je završen 28. Katoličanski tabor Peruške Marije u židanskoj lozi, u još jednoj perfektnoj organizaciji Hrvatskoga katoličkoga omladinskoga vjerskoga i kulturnoga društva Hrvatskoga Židana. Tijekom ljet je oko ovoga kampa oblikovan mladi štab koji opskrbljava, podvara, koordinira i ostvaruje zvanaredne programe s taboraši iz cijele okolice. Pokroviteljstvo još svenek pripada domaćemu farniku Štefanu Dumoviću ki pažljivim okom spohadja, kad je nek moguće, taborske dogodjaje. Ljetos u židanskoj lozi ljetovalo je 65 dice u nomadski prilika, pod peljanjem Mirjane Šteiner. Tajedan dan dugo u društvu, prez telefona, televizije, interneta u prirodi, s pajtaši i u Božjoj blizini je jedinstveni scenarij u cijelom Gradišću.

Svaki dan, jur skoro trideset ljet, tajedan dan dugo jednako se gane na bazi šatorov, oko kapele sv. Hubertusa. Zbudjenje, jutarnje tjelovježbanje, ručenje i sveta maša. Potom se dilu ure na igru, natičanja, djelaonice, na predavanja o vjeri, hrvatskom jeziku i još mnogo čemu. Ljetos je bio jedan od najpopularnijih programov, predavanje o katanstvu i vježba s katanskimi orudalji. Dr. Andraš Handler, direktor prisičkoga muzeja sakralne umjetnosti Hrvatov je invitirao dicu k upoznavanju hrvatske riči, a bilo je ovde i djelaonice za prevadjanje s pomoću riječnikov. Petak se je odigrao van tabora, piše su se ganuli diozimatelji do zviranjka Lukindrofa/Maloga Židana, a otpodne su se prepustili ljetnoj uživanciji. Za razliku od prethodnih ljet, 30. julija, u petak, tako smo taboraše poiskali u Hrvatskom Židanu polag igrališća, kade je oblikovan takorekuć Peruška Beach. Kotrigi mjesnoga Staračkoga kluba uprav tako kot i lani, načinjali su za diozimatelje najbolje falate. Još i na dvi mjesti se je pekao langoš, a tjesto su marljive šikane ruke zamisile dan prlje uvečer, iz 12 kg muke. Peljač Staračkoga kluba Tamaš Kovač je rekao da su jur lani dobili poziv da na ov način učinu veselje dici, a žene su rado pristale. Tako je to bilo i ovo ljet, iako je pod vedrim nebom još i prevruće bilo, oko 200-300 langošev je ispečeno u hladu. U zeleno-plavom izdanju po tajnom receptu Jánosa Gerencséra isključivo iz prirodnih sastavov su izmišani kokteli, a sve drugo je osigurano na suncu, u vodi i uz pjenu fajbegarske mašinerije. Po Eržiki Kancz- Szántó, ka je bila jedna od marljivih žen s fertukom, u pol drugoj uri su začele peći i krez tri ure su postali stoli puni s langoši. Lani su bile samo trime, a ovo ljet čuda većimi su došli pomoći. Mirjana Šteiner ka je jur šesto ljet taborska peljačica, iskreno se veseli da ljetos je duplo već dice u kampu, nego lani. Prava je onda i odgovornost veća, ali organizacijski štab odraščeni jur ljeta dugo je isti. Dokle je lani iz Šudareve familije u kampu gostovao jako oblubljeni cucak Mogyi, ljetos je bila najmladja taborašica, tromisečna Emerencija Šudar. Iako su dica većinom iz Hrvatskoga Židana, hrvatski jezik, nažalost, nestao je iz medjusobne komunikacije, nazočan je samo pri maši, u jačenju, molitvi ter na predavanji.

„Kako se svit minja i mi smo se morali prilagoditi novim prilikam, izazovom i potreboći. Cilj je da se sakupljadu dica uz jezik i vjeru da se vježba na jednom mjestu čez jedan tajedan prez mobitela u neobičnoj okolnosti, to je ostalo. Sve drugo smo morali i prominiti i modernizirati“, dodala je još dirigentica vjerskoga kampa. Peruška Marija je važna Židancem, a ov tabor svakako je jedna čvrsta misija da se ta ljubav prikdaje i širi i do najmladjih generacijov. *Tiho*

Dan Serdahela

Dan Serdahela uvijek se održavao zajedno s Festivalom gibanice, no nakon pandemijske krize, zbog prevelikog broja posjetitelja odložen je za sljedeću godinu. Ovogodišnji, 31. Dan Serdahela održan je u znaku jačanja zajednice, druženja stanovnika s obje strane granice, te njegovanja tradicija i hrvatske kulture. Među mnogobrojnim gostima našli su se i državni tajnik Péter Cseresnyés, zamjenik župana Međimurske županije i predsjednik EGTS-a Regija Mura Josip Grivec, profesorica Sveučilišta iz Zadra dr Smiljana Zrilić i načelnici općina s obje strane granice.

Mjesna samouprava Serdahela zahvalila se liječniku Józsefu Gerencsérú na dvadeset pet godina rada u naselju (na slici slijeva: Péter Cseresnyés, József Gerencsér, Viktória Havasi)

Na početku programa Dana naselja oglasila se mađarska i hrvatska himna, nakon čega je načelnica Viktória Havasi pozdravila sve uzvanike i mještane. U svom govoru naglasila je da u teškim vremenima zajednice imaju posebnu važnost, jer se u zajedništvu teškoće mogu svladati puno lakše, a takva je i seoska zajednica. Zahvalila se svim Serdahelcima što su se za vrijeme restriktivnih mjera ponašali disciplinirano, te su se mnogi odlučili za cijepljenje, u čemu je važnu ulogu imao i mjesni liječnik opće prakse József Gerencsér. Lokalna samouprava Serdahela liječniku je dodijelila priznanje za savjestan dvadesetpetogodišnji rad u naselju. Državni tajnik se također zahvalio građanima koji su se cijepili, jer kako je rekao, zahvaljujući njima mogu se održavati veće priredbe te se gospodarstvo može ponovno pokrenuti u pravom smjeru. Predsjednik EGTS-a Regija Mura istaknuo je dobru suradnju pomurskih i međimurskih općina, koja će se dodatno osnažiti ulaskom Hrvatske u schengenski prostor. Načelnica Serdahela spomenula je ulaganja koja su se ostvarila tijekom godine, uređenje javnih površina, postavljanje ploča s nazivima ulica, obnovu mrtvačnice i raznih prostorija u mjesnoj školi i dječjem vrtiću te druge manje radove, izrazivši zadovoljstvo što se okupio velik broj mještana kako bi se družili i zabavljali. Već prije svečanog otvorenja na dvorištu mjesne škole ekipe su pod šatorima pripremale ukusna jela, palačinke, langoše, gulaš, fiš paprikaš, pečenu ribu, kobasice i drugo. Za dje-

Bilo je i gibanice

Mješoviti pjevački zbor

Pjeva Mira Prosenjak uz pratnju Erika Hegedúsa

cu su organizirane razne igraonice, omogućeni baloni i vožnja električnim autima, a publiku su na pozornici zabavljali razni izvođači. Umirovljena učiteljica i njegovateljica hrvatskih tradicija Marija Kanižai Prosenjak recitirala je pjesmu serdahelske pjesnikinje Jolanke Tišler, a njezina unuka Mira Prosenjak zabavljala je publiku pomurskim popevkama uz tamburašku pratnju Erika Hegedúsa. Mješoviti pjevački zbor „Mura“ pripremio je „buket“ hrvatskih pjesama iz raznih hrvatskih regija, Tamburaški sastav „Sumartonski lepi dečki“ donio je serdahelskoj publici popularne hrvatske zabavne pjesme, u večernjim satima publika je uživala u koncertu pjevačice Viki Marót i njezinog benda, a na zabavi je svirao domaći sastav „Zéró“. Načelnica se nada da će sljedeće godine uvjeti omogućiti i održavanje Festivala gibanice.

Beta

12. Pranje na Dunavu u Mohaču

Tradicijska priredba šokačkih Hrvata okupila Mohačane i goste

Iako ove godine zbog epidemiološke situacije s vidljivo manje sudionika, posjetitelja i znatiželjnika nego ranijih godina, nakon lanjskog izostanka, Čitaonica mohačkih Šokaca 3. srpnja ponovno je organizirala već tradicionalno, 12. pranje na Dunavu. Prikaz tradicijskog dunavskog pranja, prigodni kulturni program domaćih i gostujućih kulturnih društava, kuhanje u društvu prijatelja i bal ponovno su privukli Mohačane i njihove goste.

Kako je već tradicija, povorka sudionika predvođena članovima Šokačke čitaonice u izvornim nošnjama s obramenicama, rubljem te drugim tradicijskim predmetima, a uz zvuke tambure u ranim poslijepodnevni satima pošla je od zgrade Čitaonice ulicama grada do Šokačke skele, kako bi se prikazalo tradicijsko pranje, mlade upoznao, a starije podsjetilo na jedan djelić nekadašnjeg života, ali isto tako i razveselilo okupljeno mnoštvo.

Program je po običaju počeo paljenjem vatre u parku pokraj Šokačke skele, gdje su se i ove godine kuhali sarma, grah te razna druga tradicijska jela u zemljanim loncima. U spomenutoj povorci sudionika od Čitaonice do Šokačke skele na Dunavu sudjelovale su plesne skupine Šokačke čitaonice te druga gostujuća društva i tamburaški sastavi. Po dolasku na skelu članovi mohačke šokačke udruge prikazali su tradicijsko pranje na Dunavu. Bili smo ponovno dirnuti entuzijazmom organizatora i sudionika među kojima su zastupljeni svi naraštaji od najmlađih do najstarijih, a među njima i tri naraštaja cijelih obitelji.

U lijepom i veselom prigodnom kulturnom programu na otvorenom sudjelovale su plesne skupine Šokačke čitaonice, mohačkog KUD-a „Zora“, pečuški KUD „Baranja“, te orkestri „Fermata“ i „Vizin“. Nakon večere priredba je nastavljena druženjem, balom i plesanicom, a za dobro raspoloženje pobrinuo se mladi domaći orkestar „Glasovi“.

S. B.

„Jelen/Lét“ Festival narodnosnih kazališta u Budimpešti

U čast 52. Međunarodnog euharistijskog kongresa u Budimpešti, u organizaciji Saveza narodnosnih kazališta u Mađarskoj i Srpskog pozorišta i ove će se godine između 6. i 12. rujna u Narodnom kazalištu održati Festival narodnosnih kazališta „Jelen/Lét“. U sklopu šestodnevno dogaćaja u petak, 10. rujna s početkom u 19.30 sati u kazališnoj dvorani „Attila Kaszás“ gostuje Hrvatsko kazalište Pečuh koje će s reprezentativnom glumačkom postavom izvesti predstavu koja se temelji na tekstu Ive Brešana „Viđenje Isusa Krista u kasarni V.P. 2507“. Predstava je koprodukcija vinkovačkog Gradskog kazališta Joze Ivakića, Narodnog pozorišta Tuzla, Hrvatskog kazališta Pečuh i Umjetničke organizacije Slavonski Brodway iz Slavenskog Broda. Režiju potpisuje Jasmin Novljaković.

Miran i dosadan život vojnika i časnika u šibenskom zaleđu davne 1973. uzbukava pojava Isusa Krista. Ovaj genijalan zaplet Ive Brešana otkriva odnose jedne ideologije prema religioznosti i sve apsurdne tadašnjeg sustava.

Kristina Goher

SANTOVO

Hrvatska samouprava Santova i Župa Santovo 4. rujna suorganiziraju 12. Hodočašće bačkih Hrvata i susret prijateljskih zajednica na tromeđi Hrvatske, Mađarske i Srbije, koje će se prirediti u Marijanskom svetištu na santovačkoj Vodici. Nakon dočeka hodočasnika u 10 sati u 10.30 slijedi zajednička molitva krunice. Misno slavlje s početkom u 11 sati predvodit će subotički biskup Slavko Večerin, suslužit će svećenici uključenih naselja. Slijedi druženje hodočasnika od 12.30 u mjesnom Kulturnom domu. Priredba se ostvaruje uz potporu Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije.

Državna udruga šokačkih Hrvata organizira kulturni program pod naslovom „Pjesmarica fest II“, koji će se prirediti 4. rujna 2021. na Trgu Alberta Flóriána s početkom u 19 sati. U sklopu programa nastupit će domaći tamburaški sastav „Santovci“ i tamburaški sastav „Koprive“ iz Petrovog Sela s cjelovečernjim koncertom, a poslije koncerta na plesničnici će svirati orkestar braće Barić „Zant-howerkli“. Ulaz je slobodan. Program financijski podržavaju Fond „Gábor Bethlen“, Kulturni centar bačkih Hrvata i Hrvatska samouprava Santova.

SALANTA

Hrvatska samouprava Salante i Hrvatska samouprava Bremena pozivaju građanstvo na spomen večer u čast pedagoga i pjesniku Đuri Paviću, koja će se održati u Salanti, 5. rujna 2021. Program počinje u 17:00 otkrivanjem spomen ploče kod mjesne škole (Hunyadi J. u. 43.). Sudjeluju: dr. sc. Stjepan Blažetin, glumac Jozo Matoric i učenici salantske škole. U 18:00 slijedi koncert u Domu kulture (Hunyadi J. u. 23.). Pjesme Đure Pavića izvodi glumac Jozo Matoric i majstor harmonike Zoltán Marosi. Priredba se organizira uz potporu Mjesne samouprave Salante, Hrvatske samouprave Bremena i Hrvatske samouprave Salante.

NOVO SELO

Hrvatska samouprava Novog Sela poziva na priredbu „Festival gibanice u Podravini“ koja će se održati 4. rujna 2021. g. u Novom Selu. Program: 10:00 Dolazak ekipa i prijava, u 15:00 glazbeni blok: Andor Véghe i prijatelji, u 17:00 Kulturni program uz nastup Ženskog pjevačkog zbora „Korjeni“ i Andora Véghe i prijatelja. Slijedi večera te druženje uz glazbu, uz svirku Podravka-banda. Program se ostvaruje potporom Hrvatske samouprave Šomodske županije, Mjesne samouprave Novog Sela, Zajednice podravske Hrvata, Kulturnog i sportskog centra „Josip Gujaš Džuretin“ i Vlade Mađarske.

PEČUH

Vijeće za nacionalne manjine grada Pečuha u suradnji s manjinskim samoupravama grada organizira „Festival nacionalnih manjina“ koji će se održati 4. rujna (subota) 2021. godine na Széchenyjevom trgu od 12:00 do 20:00 sati. U sklopu Festivala održat će se obrtnički sajam (vinara, proizvođača medenjaka, sira, suhomesnatih proizvoda, lončara itd.). Na pozornici će nastupiti orkestri, plesači, pjevači, zborovi itd., a bit će i različitih radionica. Uz to nacionalne će manjine predstaviti i dio svoje gastronomske kulture, a predstavljena jela će se moći i kušati. U programu hrvatsku će kulturu predstaviti Orkestar Mišina, a u suradnji s Muzejom „Dorottya Kanizsai“ iz Mohača bit će predstavljene i hrvatske nošnje. Glazbu za ples osigurat će „Mali tamburaši“ iz Mohača. U gastronomskoj ponudi Hrvatske samouprave Pečuha naći će se sarma, omiljeno jelo bošnjačkih Hrvata. Svi su programi besplatni. Obrtnici će svoje proizvode nuditi uz prigodne cijene.

OBAVIJEST

Potporom glasnogovornika Hrvata u Mađarskom parlamentu Joze Solge, u ovojjednom broju Hrvatskoga glasnika tiskana je molitva za 52. Međunarodni euharistijski kongres koji će se održati u Budimpešti od 5. do 12. rujna.

Euharistijski kongres održat će se pod geslom „Svi su izvori moji u tebi (Ps 87, 7)“. U programu će sudjelovati više od 25 kardinala i biskupa koji će predmoliti molitve te održati kateheze, radionice i svjedočanstva. Papa Franjo će predslaviti misu na Trgu junaka na završetku kongresa u nedjelju 12. rujna.

BPB

JOZO SOLGA
PREDSTAVNIK HRVATA U MAĐARSKOM PARLAMENTU
GLASNOGOVORNIK